

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Non solum Beati, sed viatores etiam possint Deo nomen imponere, quod
ipsum essentialiter & quidditative significet. cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

4 daobus primis videtur eam ipsis conuenire. Affert enim Deum posse sibi nomen imponere, quo Beatis seipsum significet eo modo, quo ab ipsis videtur, hoc est, essentialiter, & quidditative, & ipsos Beatos inter se similiter, non tamen viatores Deo posse nomen imponere, quod ipsum essentialiter significet; ceterum non posse adhuc ipsum Deum sibi nomen aliquod imponere, quo Beatis significet seipsum quoad rationem immanentis. Probat vero ex alio principio: quia quamuis putet esse necessarium rem quidditative cognosci ab eo, qui nomen imponit, ut nomen aliquod eam significet quidditative; propter quod dixit posse quidem a Beatis Deo nomen imponi ipsum significans, sicuti est, non autem a viatoribus: subiungit tamen, necessarium quoque esse, ut ij, quibus nomen significat, eo etiam modo rem cognoscant, quo nomina dicuntur significare: atque adeo censet, ex modo cognoscendi vtriusque, tam audientis, quam imponentis nomen, expendendam esse nominis significationem: ergo, quia sibi soli Deus notus est secundum rationem immanentis, non autem creaturis, etiam beatis; sequitur Deum non posse sibi nomen imponere, significans ipsum quoad rationem immanentis. Porro rem vtrique debere esse notam eo modo, quo debet per nomen significari, videlicet tam imponenti nomen, quam audienti: probat Henricus; quia nomina sunt symbola quaedam inter eum, qui loquitur, & eum qui audit: ergo, ut hoc, aut alio modo res significant, debent hoc, aut illo modo ab utroque cognosci: pensanda igitur est ex utroque nominis significatio.

Henricus ab Scoti calumnia vindicatur.

Ceterum observandum est, cum Henricus ait, solum Deum seipsum cognoscere secundum rationem immanentis, non intelligere id, quod ei imputat Scotus in 1. dist. 22. quaest. 1. §. De ratione huius; nimirum Deo soli notum esse attributum immanentis, quod quidem manifeste falsum esset, ut optime probat idem Scotus: quilibet enim Beatus videns Deum, videt omnia ipsius attributa, ut probatum est disput. 48. cap. 2. sed intelligit Henricus, solum Deum seipsum comprehendere, & hoc est, quod ait, Deum solum seipsum cognoscere quoad rationem immanentis, ac proinde eum negat, Deum posse sibi nomen imponere, quo seipsum significet secundum rationem immanentis, solum docere contendit, Deum non posse sibi nomen imponere, cuius significatione comprehendatur; cuius oppositum docuerunt aliqui D. superioris sententia. Id vero docet Henricus, quia licet putet, modum significationis nominis desumendum esse, & pensandum ex modo cognitionis, quam habet de re, qui nomen imponit; censet tamen, hoc non satis esse, sed simul etiam requiri eundem modum cognitionis in eo, qui audit nomen, & ad quem locutio dirigitur, propter rationem superius factam: ergo licet Deus seipsum comprehendat, quia nullus est intellectus, ad quem locutio Dei dirigi potest, qui Deum comprehendat, nullum erit nomen significans Deum (ut aiunt) comprehensivum.

CAPVT II.

Non solum Beati, sed viatores etiam possunt Deo nomen imponere, quod ipsum essentialiter, & quidditative significet.

Mihi probatur opinio Scoti, quamuis, ut superius notavi, dissensio hæc solum sit vobisque in 1. part. Tomis I.

eum, non rerum: asserit igitur in 1. d. 22. quæst. unica, (quem sequitur Okam eadem d. q. unica, & Gabr. q. etiam unica, præsertim art. 3.) viatores uti posse nominibus iam impositis ad significandum Deum distincte, & proprie, hoc est, essentialiter, & quidditative. Pro eius tamen explicatione quædam observanda sunt; primum est, duobus modis posse rem distincte, & proprie nomine aliquo significari, vno modo, si nomen significet conceptum aliquem, quia ita rei conveniat, ut alteri convenire nequeat: sic autem potest Deus quovis nomine ad ipsum significandum imposito, proprie, & distincte significare: quare viatores etiam inter se ipsos uti possunt hoc modo nominibus significantibus Deum proprie, & distincte: hoc enim nomen, omnipotens, ita significat Deum, ut quidquam aliud non significet. Altero modo res dicitur distincte, & proprie nomine aliquo significari, quando nomen generat conceptum illius quidditativum non connotando rem aliam, nec instar alterius: & hoc fit quoties res intelligitur per proprias, non per alienas species, sicuti ipsa est. De hoc autem genere significationis est tota controversia, an videlicet viatores possint uti nominibus ad significandum Deum essentialiter, & quidditative conceptu illius, sicuti est.

Secundo notandum est id, quod Henricus optime observavit, nempe nomina esse symbola quædam inter illum, qui loquitur, & eum, qui audit: quocirca nomen non dicitur significare rem vnti ipso nomine, aut imponenti illud, sed audienti: ut enim docet Augustinus lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 1. & plane omnes farentur, signum est res, que præter speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire: ergo signum in voce, quod est nomen, præter sonum, qui aure percipitur, facit aliquid aliud cognosci, rem scilicet, ad quam significandam scimus esse nomen impositum: sed non facit, ut ille, qui nomen profert, aut imponit, rem cognoscat: imo vero prius ipse eam cognoscit, & ut alteri exprimat, & ab eo faciat cognosci, nomen imponit, aut profert: ergo nomina non significant rem imponenti, aut loquenti, sed audienti.

Tertio præmittendum est, ex sententia Aristot. 1. de interpret. cap. 1. voces, & nomina esse signa conceptuum; non eorum, quos Philosophi formales appellant, hoc est, qualitatium, quæ sunt in nostro intellectu; sed eorum, quos obiectivos vocat, hoc est, rerum, quas cognoscit ille, qui vitur nomine, & in sua mente præsentis dicitur habere, ut ostendimus etiam disput. 75. cap. 3. Quare deceptus est Gabr. q. citata, art. 1. notab. 1. cum contendit, non omnia nomina significare conceptus, sed illa tantum, quæ ad denotandos animi affectus posita sunt, ut intellectio, cognitio. Quamuis enim hæc nomina, & non omnia, significant conceptum formalem; tamen omnia significant obiectivum, hoc est, res ipsas cogitatas, & cognitatas ab eo, qui loquitur. Quocirca ex eo, quod dicimus, nomina significare conceptus (scilicet obiectivos) non negamus, significare etiam proxime res ipsas, hæc namque dicuntur conceptus obiectivi; voces tamen, & nomina, ut in illa cap. citata dicemus, substituantur in locum conceptuum formalium, & cogitationum; tametsi ipsas non significant.

His tactis fundamentis, unica ratione efficaci probatur hæc sententia Scoti, & aliorum: prius tamen

Okam.
Gabriel.

Nomen dupliciter significat rem, proprie & distincte.

7

Henricus.
Nomen tantum significat rem, non loquenti.

Augustinus.

Aristot.
Omnia nomina significant conceptus obiectivos, formales.

Gabriel.

Viatores significant rem, sunt Beati Deum, sicuti est.

Bb 3

men

men hoc pacto explicanda est, viatores possunt Deum significare proprio, & quidditatiuo conceptu, aut essentialiter, sicuti est, non alijs viatoribus, sed beatis videntibus Deum, sicuti est. An vero Deo hoc pacto ipsum significare possint, & an Deus, & beati viatoribus, sequenti cap. dicemus. Nunc autem opinio sic explicata, hæc ratione probatur: mensura significationis nominum non est sumenda ex eo, qui nomen imposuit, nec ex eo, qui utitur nomine, sed ex eo, qui audit, & intelligit conceptum loquentis: cum autem viatores proferunt vocem, aut nomen, *Deus*, & alia Beatis, ipsi Beati intelligunt quidditatiue, & essentialiter id, quod viatores voce expriment, & significant: ergo illud Beatis significant essentialiter, & quidditatiue.

Perfectio significationis ex audiente, non ex loquente pensanda.

IO
Caietanus.
Scotus.

Hæc ratio euidenter probat, si vera est maior propositio, nempe perfectionem significationis nominum, non ex eo, qui nomen imposuit, aut eo utitur, pensandam esse: sed ex eo, qui audit, & venit in cognitionem eius, quod dicitur. Hæc autem propositio exemplis, & ratione monstrari potest, atque in primis Caiet. & recentiores aliqui Thomistæ non dubitant Scoto concedere, posse aliquem multo clarius, & distinctius rem alteri significare voce iam ante ad significandum imposita, quam ipsemet eam intelligat: id quod hoc exemplo quotidiano manifestum est.

Si quis Hispanus, qui nunquam vidit Romam, nec loca sancta illius, nec vestigia illa antiquitatis, ex relatu solum, & lectione librorum mihi, qui omnia vidi, ea referat, multo melius reuocat illa mihi in memoriam, ac proinde multo melius ea mihi significat, quam ipse intelligat. Nam & ipse, aut solum nomen, & vocum notitiam habet, aut si rerum etiam notitiam habet, solum habet eam per species alienas, & instar aliarum rerum, aut picturæ, quam vidit: ego vero proprium, & ex re ipsarum conceptum habeo: vnde etiam sit, ut si ego illi ea, quæ Romæ vidi, narrem, multo minus bene rem ipsi significem, quam ipse mihi: cum tamen ego melius intelligam, quam ipse: pensari igitur debet perfectio significationis ex perfectione cognitionis, quæ est in mente audientis, non ex cognitione loquentis: ergo si ille, qui audit me loquentem, rem cognoscit essentialiter, & quidditatiue, etiam si ego, qui loquor, confuse tantum, & instar aliarum rerum eam intelligam, significabo illam essentialiter, & quidditatiue: quia ille, qui audit, essentialiter ipsam cognoscit, siquidem perfectio significationis ex modo cognoscendi, quem habet ille, qui audit, non auctor, qui loquitur, pensanda est, ut exemplo probatum manet. Atqui beati vident Deum sicuti est: ergo viatores, qui Beatis loquuntur, & Deum voce aliqua expriment, etiam si ipsum non cognoscant essentialiter, sed confuse, nihilominus essentialiter eum Beatis significant: ergo saltem habemus contra Caiet. & alios posse nos videntes nominibus impositis, antea significare Beatis Deum essentialiter, & quidditatiue, etiam si nos ipsum instar rerum visibilibus cogitemus: possumus igitur beatis Deum nominare essentialiter, & quidditatiue, ita ut nihil amplius in significatione essentie illius desiderari possit.

Perfectio significationis nominis non est pensanda ex conceptu imponentis illud.

Ceterum, posse quoque viatores nomen aliquod primum imponere essentialiter Deum significans, & quidditatiue, exemplis etiam euidenter

probat contra Caiet. & recentiores: id enim ipsi negant, & hac ratione suam tuentur sententiam, ut scilicet non possit primum nomen Deo imponi a viatoribus significans ipsum essentialiter, & sicuti est: probatur itaque exemplis. Primo si quis nesciens linguam hebraicam, & characteres illius, imponeret ipsis nomina ordine inter ipsos seruato, ut primo characteri vnum nomen, secundo aliud, tertio aliud tribueret, &c. certe nomina hæc distincta, & clarius characteres significarent scientibus literas hebraicas, quam is, quia ea nomina imposuit, ipsas literas intelligeret.

Secundo, si Philippus Rex mitteret exercitum suum, & Duci præciperet, ut infulam, aut ciuitatem, quam primo caperet, suo nomine Philippinam appellaret, nonne nomen illius clarius, & euidentius eam significaret Duci, & militibus, qui proprijs oculis viderunt, quam Philippus, qui nomen imposuit, eam cognosceret?

Tertio, si cæcus aliquis imposuisset nomen rebus, quas nunquam vidit, nonne melius eas significaret audientibus, quam ipse cæcus illas cognosceret? Nec enim necessarium est, ut qui nomen imponit, rem ipsam euidenter cognoscat: fieri autem potest, ut qui nomen audit, euidentem illius rei, & sicuti est, notitiam habeat. Ergo patet exemplis significationem nominis non esse pensandam ex perfectione cognitionis, quam de re habet, qui nomen imposuit, aut qui nomine imposito utitur, sed ex eo, qui audit: non igitur mirum, si nomina, quæ viatores Deo imposuerunt in hac vita cui non aliter comparantur, quam cæci coloribus melius ipsum Deum Beatis, qui Deum vident significant, quam ab ipsis viatoribus cognitum est: id quod ratio quoque sequens magis declarabit.

Probat igitur ratione propositio illa in argumento assumpta: quoniam, ut secundo supposuimus, nomina sunt signa, & symbola inter eum, qui loquitur, seu nomen imponit, & eum qui audit: imo non dicuntur significare rem imponenti nomen, aut ipso videnti, sed audienti, quia ipsum tantum faciunt rem intelligere: significare autem, est facere, ut res intelligatur, sicut ibi probatum est: contingere autem potest, ut qui audit, multo melius rem intelligat, quam qui imposuit nomen, aut illo utitur: ergo potest melius ipsi significare rem, quam eam intelligat, qui nomen imposuit. Quare impositio hoc solum præstare potest ut audita voce, talis res, in cuius locum nomen substituitur, ex impositione, & consensu communi statim intelligatur. Ceterum hoc, aut illo modo, melius aut minus bene cognosci, non pendet ex impositione, sed ex modo cognoscendi eius, qui audit.

Quod si interdum contingit, ut ille, qui audit, melius intelligat rem ab vno, quam ab alio, hoc non prouenit ex meliori nominis impositione, vel meliori cognitione, quam habeat ille, qui imposuit nomen: sed ex eo, quod ille, qui nominibus impositis utitur, ut rem explicet, pluribus comparationibus, vel meliori nominum compositione utitur. Si tamen eisdem nominibus duo utantur, & eodem modo ad exprimendam rem, & significandam, quam ipsi cognoscunt, etiam si vnus melius, quam alius rem cognoscat, æque tamen rem significant eisdem audientibus: tota igitur differentia significationis sumitur ex audientibus, non ex videntibus, aut imponentibus nomina. Ex quibus omnibus colligitur vera sententia, quæ proposuimus,

Caiet.

12

13

Idem ratio monstratur.

14

sumus, nempe non solum à Beatis & d. etiam à viatoribus posse Deo nomen imponi significans ipsum esse naturaliter, & quidditative, sicut est; sed quia diximus mensuram significationis ex audientibus esse expendendam, non ex ijs, qui videntur nominibus; sequenti c. sigillatim ostendemus, quo pacto homines possint nominibus Deum significare alijs nempe viatoribus, Beatis & ipsi Deo.

Cæterum Scholastici, qui primam opinionem sequuntur, fumentes mensuram impositionis ex cognitione imponentis, recte dixerunt, non posse imponi nomen ad significandum Deum quidditative, nisi ab eo, qui ipsum quidditative cognoscit, ac si dicerent: non posse aliquem voce exprimere quidditative Deum, quem habet in mente, nisi in mente habeat conceptum illius quidditativum.

CAPVT III.

Explicatur amplius præcedens doctrina.

¹⁵ **P**rimo ex præcedenti doctrina manifeste sequitur, nec ab ipso Deo, nec à Beatis nedum à viatoribus posse nomen aliquod imponi, quo viatoribus manentibus in statu viatorum Deus significetur quidditative, & sicut est, siquidem perfectio significationis ex audientibus desumenda est. Supponimus autem viatoribus manentibus in statu viatorum, hoc est, non communicata illis visione clara, & intuitiva Dei, non posse aliam quidditativam, & propriam communicari, vt contra Scotum, & Nominales probabimus disp. 1. §. 5. cap. 3. nam si hæc posset illis communicari, posset quoque eis aliquod nomen significare Deum quidditative, & proprie sicuti est, siue impositum esset à Deo ipso, siue etiam à Beatis, seu viatoribus, vt ex eadem doctrina colligitur. Atque hoc ipsum, & nihil aliud voluerunt Patres, cum dixerunt, Deum esse super omne nomen, nec vilo nomine explicari posse.

¹⁶ **H**ac etiam ratione inquit Dionys. cap. 1. de divinis nominibus. Dei neque sensum esse, neque phantasiam, neque opinionem neque nomen, neque sermonem: dixit neque nomen, neque sermonem; quia nec vao nomine, nec sermone, qui pluribus vocibus constat, explicari potest: ipsumque dicit esse meliorem omni nomine, quia nullo nomine totum quod in ipso est, sicuti est, explicari potest: intelligentem respectu cuiuscumque intellectus creati considerati in sua natura; qua non videt Deum, sicuti est, & ita nec nomine aliquo potest Deus ei integre significari.

¹⁷ **A**d eundem modum Iustinus in Apologia 2. pro Christianis, non longe à fine, inquit, Deo nomen imponi non posse: quod si quis id contendat, summæ dementiæ esse. Et in orat. parænetica ad gentes in medio, idem docet: demum in prima apologia pro Christianis post fol. 2. deo inquit, nullum esse nomen impositum, quia quocumque nomine aliud antiquius habet: videtur alludere ad sententiam Rabbi Eleazar, quam refert Calanus lib. 2. de arcana Cathol. veritatis cap. 10. afferentis: Cum alius mundus non esset creatus, erat deus sanctus, & benedictus & nomen eius. Quod non debet intelligi de nomine, quo vocis ipsi imposito, etiam tetragrammato, quod sacrum dicebatur à Iudeis; sed aut de verbo suo æterno, quod generatione sibi ab æterno genuit, aut nomen ibi accipit Iustinus pro ipsa re, vt frequens est in Scriptura, sicut ad Philipp. 2. In nomine Iesu omne genua flectatur; & actorum 4. Non est aliud no-

men datum sub celo, in quo nos oporteat saluos fieri.

Nazianzenus similiter oratione 34. que est secunda de Theologia, refert sententiam Platonis in Timæo dicentis, difficile esse Deum intellectu percipere; eloqui vero impossibile. Ipse vero Nazianzenus suam nobis sententiam exponit dicens Deum nullis verbis explicari posse, mente autem comprehendendo multo minus. Nec contradicit vilo modo Platoni, qui docuit difficilius esse eloqui Deum, quam percipere: quia hoc dixit esse difficile, illud vero impossibile: Nazianzenus vero utrumque dixit esse impossibile, & multo magis Deum comprehendere: nam Plato loquebatur de cognitione Dei, qualis viatoribus conceditur, obscura, & hac vere dixit, difficile esse, percipere absque falsitate Deum, & quæ de ipso dicuntur: eloqui vero ipsum & explicare exacte, sicuti est (ad enim significare vult cum dixit, Eloqui,) impossibile Nazianzenus autem dicit, impossibile esse, Deum explicare, non solum quidditative, & sicuti est, sed etiam omnia, quæ de ipso sub velamine dici possent; semper enim superest aliquid addendum: at ipsum videre, sicuti est, quod apud Nazianzenum dicitur comprehendere, vt diximus disp. 57. c. 4. certe magis est impossibile: id enim magis adhuc remotum est à cognitione viatorum, quam Deum exacte explicare sub velamine, & obscuritate fidei.

Contra vero Augustinus de alio modo cognitionis dicit, Verius cogitur Deus, quam dicitur, sed verius est, quam cogitur. Sic docet 7. de Trinitate c. 4. id autem intelligitur in viatoribus, qui aliquando plura de Deo contemplatione concipiunt, quam explicare queant; cum tamen adhuc melius, & verius in se sit Deus, quam à nobis cogitur.

Cæterum hæc non obstant, quo minus, si loquamur ex parte eius, qui nomina aut sermonem de Deo audit, æqua sit illi nominum, aut sermonis significatio, atque cognitio, quam ipse de Deo habet: vt n. ostensum est, cognitio audientis metitur significationem nominis. Respectu quoque viatorum audientium nomina Dei, idem Nazian. oratione de fide, que est 49. post medium eleganter de Deo dixit in hæc verba: Certe hoc est Deus, quod cum dicitur, non potest dici, cum estimatur, non potest assimilari, cum definitur, ipsa definitione crescit, quæ ad literam desumpsit ex eo Aug. ser. 190. de tempore, qui est secundus de Trinitate. Dixit autem Nazian. Deum ipsa definitione crescere; quia licet definitio dicatur terminus rei, quia ea, veluti termino & fine, res clauditur; tamen cum Deum definire, & determinare contendimus, ita se habet vt semper aliquid illius extra maneat: eo quod natura eius ab intellectu creato propria virtute cognosci nequeat: nec viatori satis explicari, & definitione describi.

Hoc ipsum optime tradidit Elias Creten in primū Apologeticum Nazian. explicans illa verba: Animalque visibile & invisibile: in quid enim in huc modum, Divinum nomen, vt S. Dionysius ait, si essentiam speciem, nullo modo cogitari, nec comprehendi potest; neque enim eius aut sensus, aut imaginatio, aut sententia, aut sermo, aut scientia, aut contactus ullus est: verum ex rebus effectus congruenti modo consideratur (alia nimirum, & alia specie ad vnum quoddam veritatis simulacrum & unte) antequam teneatur fugiens, antequam cogatur sese propius: non enim solum cogitatus non tenetur, sed ne perfecte quidem cogitur, &c. Quibus omnibus plane indicat, viatoribus ita esse Deum absconditum, vt nullo sermone ipsis explicari queat, sicuti est.

Bb 4

Con-

Alius Nazian. ex Platone.
17.

Alius Aug.
18.

Testimon. Nazian.

Augustini.

Aliud ex Elias Creten.

19.